

ЗАКОН ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Службен весник на РМ, бр. 22 од 15.02.2010 година

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Предмет на Законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат спроведувањето на основните функции и задачи на јавното здравје, системот на јавното здравје, јавно-здравствените вонредни околности и финансирањето на јавното здравје.

Цел на Законот

Член 2

Целта на овој закон е:

- 1) да се зачувува и унапредува здравјето на населението;
- 2) да се овозможи спроведување на основните функции и задачи на јавното здравје преку организирани мерки и активности што ги преземаат државните органи, институции, единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица во соработка со здравствените установи;
- 3) да се унапредува и јакне меѓуресорската соработка во спроведувањето на основните функции на јавното здравје;
- 4) да се унапредува и јакне соработка меѓу надлежните министерства и единиците на локалната самоуправа и јавниот и приватниот сектор и граѓаните во зачувувањето и унапредувањето на здравјето на населението;
- 5) да се обезбеди соодветен одговор во случај на јавно-здравствена потреба и итност и појава на јавно-здравствена вонредна околност;
- 6) да се обезбеди спроведување на меѓународните здравствени правила и
- 7) да се уредат специфични прашања од јавното здравје кои не се уредени со друг закон.

Поими

Член 3

Одредени поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Јавното здравје" е систем од знаења и вештини за спречување на болести, продолжување на животот и унапредување на здравјето преку организирани напори на општеството. Преку системот на јавно здравје се следи и анализира здравствената состојба на населението со цел за истата да се подобри преку влијанието врз факторите на ризик по здравјето како што се факторите од животната средина, причинителите на болести, начинот на живеење и социо-економските фактори;
2. "Основни функции на јавното здравје" се група на основни активности со кои се третираат детерминантите на здравјето, се заштитува и чува здравјето на населението и се превенираат болести од јавно-здравствено значење;
3. "Јавно-здравствена вонредна околност" е појава на реална закана од ситуација која може да предизвика зголемена смртност или заболувања во услови на природни катастрофи, појава на причинители на заразни болести, биолошки, хемиски, физички или радиолошки закани;

4. "Јавно-здравствена вонредна и/или итна околност од меѓународно значење" е вонреден настан кој може да претставува јавно-здравствен ризик и за други држави преку меѓународно ширење на болест за која е потребна координирана меѓународна акција;
5. "Епидемија на заразна болест" е пораст на заболувања од одредена заразна болест кој по време и место го надминува вообичаениот број на случаи во претходниот период, како и невообичаено зголемување на бројот на заболелите со компликации или смртен исход;
6. "Превенција" е активност со која се спречува појавата на болест, намалување на последиците од болеста, како и елиминирање и искоренување на болеста;
7. "Примарна превенција" е намалување на појава на болест со отстранување или намалување на изложеноста кон причината до сигурно и безбедно ниво;
8. "Секундарна превенција" е откривање на раните промени од заболувањето со цел за преземање на активности за спречување на натамошниот развој на заболувањето;
9. "Унапредување (промоција) на здравјето" е процес на планирање и поттикнување на активности за подобрување на здравствената состојба на населението;
10. "Заразна болест" е заболување предизвикано од биолошки агенс (бактерии, вируси, паразити, габи) или нивни токсини кое може на директен или индиректен начин да се пренесе на луѓето;
11. "Референтна лабораторија" е лабораторија која врши контрола врз квалитетот на услугите на други лаборатории;
12. "Национална годишна програма за јавно здравје" е стандарден пакет на мерки и активности кои ги спроведуваат Иститутот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје;
13. "Скрининг" е систематско тестирање или испитување за да се откријат поединците со претпоставен ризик од специфично нарушување, заради натамошно истражување или преземање на директна превентивна активност;
14. "Нееднаквости" се нарушена рамнотежа во распределување на ресурсите или достапноста на услугите меѓу различни групи на население, без оглед дали разликите потекнуваат од местото на живеење или различно национално и социјално потекло или имотна положба и
15. "Меѓународен здравствен правилник" е документ донесен од Генералното собрание на Светската здравствена организација со кој земјите членки на СЗО се обврзуваат да преземат мерки во однос на превенцијата, заштитата и контролата, како и да обезбедат јавно-здравствен одговор на меѓународното ширење на болест на начин соодветен на јавно-здравствените ризици преку кој се одбегнува влијанието врз меѓународниот сообраќај и трговија, со потполно почитување на достоинството, човековите права и основните слободи на лицата.

Начела

Член 4

Јавното здравје се заснова на следниве начела:

- 1) одговорност за здравјето на населението и водечката улога на државата во зачувување и унапредување на здравјето на населението;
- 2) сеопфатност на мерки и активности насочени кон целото население и кон социо-економските детерминанти на здравјето и најзначајните фактори на ризик;
- 3) мултидисциплинарна основа и меѓусекторска соработка;
- 4) сеопфатност во собирањето на податоци преку квантитативни и квалитативни методи и
- 5) партнерство со населението.

Однос со други закони

Член 5

На јавното здравје се применуваат одредбите на законите со кои се уредуваат заштитата од заразни болести, безбедноста на храната, безбедноста на здравјето при работа, заштитата на животната средина, како и други прашања од интерес за јавното здравје утврдени со овој и друг закон.

II. ОСНОВНИ ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ НА ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ

Основни функции на јавното здравје

Член 6

(1) Основни функции на јавното здравје се:

- 1) следење и процена на здравјето и добросостојбата на населението;
- 2) идентификување, предвидување, испитување и ублажување на здравствените проблеми и здравствените опасности во заедницата;
- 3) заштита на здравјето, процена на потребите и активностите потребни да се обезбеди заштита на здравјето;
- 4) превенирање на болести преку мерки на примарна и секундарна превенција;
- 5) унапредување на здравјето и здравствената едукација;
- 6) предлагање на донесување и спроведување на закони и други прописи со кои се обезбедува заштита на здравјето, особено преку безбедноста на храната, водата, воздухот, работното место и земјиштето;
- 7) обезбедување на компетентен мултидисциплинарен јавно-здравствен кадар;
- 8) поддршка и спроведување на истражувања за здравјето;
- 9) развој и планирање на јавно-здравствени политики;
- 10) подготовка и управување со јавно-здравствени вонредни околности, вклучително и превенција, реакција и ублажување на последиците и
- 11) обезбедување на меѓусекторско партнерство и учество на заедницата за унапредување на здравјето и намалување на нееднаквостите.

(2) Основните јавно-здравствени функции од ставот (1) на овој член се основа за спроведување на сите јавно-здравствени активности од надлежните органи, институции и други правни и физички лица.

Задачи на јавното здравје

Член 7

Република Македонија е одговорна за јавното здравје преку следниве задачи:

- 1) обезбедување политика и стратегија за јавното здравје;
- 2) следење на здравствената состојба на населението и идентификација на здравствените проблеми на населението;
- 3) планирање, поставување на приоритети, донесување на посебни програми и акциони планови за унапредување на јавното здравје, за скрининг, како и прописи за оваа област;
- 4) имплементација на даночни, економски и други политики кои стимулираат здрави стилови на живеење;
- 5) обезбедување услови за здравствена едукација и поттикнување на населението да се грижи за сопственото здравје;
- 6) обезбедување на систем за брзо реагирање во вонредни состојби (епидемии, физички и хемиски несреќи, природни катастрофи и друго);
- 7) развој на интегриран и единствен здравствен информатички систем;

- 8) создавање на меѓусекторска соработка во решавањето на здравствените проблеми;
- 9) евалуација на ефективноста, квалитетот, достапноста и ефикасноста на здравствените услуги и програмите ориентирани кон поединците и популацијата;
- 10) утврдување на мерки за заштита на здравјето на населението во законите и прописите;
- 11) обезбедување на компетентни човечки ресурси во јавното здравје преку обука и континуирано образование;
- 12) истражување нови пристапи и иновации во мерките за решавање на здравствените проблеми на населението и
- 13) создавање услови за рационална и стандардизирана мрежа на центри на јавно здравје.

III. СИСТЕМ НА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Организација на системот на јавното здравство

Член 8

(1) Системот на јавното здравје кој обезбедува услови за зачувување и унапредување на здравјето на населението е мрежа составена од граѓаните, семејствата, здруженијата на работодавачите, работодавачите, синдикатите и вработените, здравствените установи, образовните, социјалните, културните и други установи, средствата за јавно информирање, хуманитарни, верски, спортски и други организации, здруженија, фондови за здравствено осигурување, единиците на локалната самоуправа, како и државни органи и здруженија на граѓани и фондации, кои учествуваат во спроведувањето на основните функции на јавното здравје од членот 6 на овој закон.

(2) Министерствата надлежни за работите од областа здравството, образованието и науката, заштитата на животната средина и просторното планирање, културата, сообраќајот, транспортот и врските, земјоделството, економијата, трудот и социјалната политика и други државни органи и органите на единиците на локалната самоуправа во согласност со овој и друг закон ги обезбедуваат и спроведуваат основните функции на јавното здравје.

(3) Институтот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје преку вршењето на работите од членовите 10 и 11 на овој закон обезбедуваат спроведување на основните функции на јавното здравје од членот 6 на овој закон.

Спроведување на задачите на јавното здравје

Член 9

Министерството за здравство и министерствата надлежни за работите од областа на образованието и науката, заштитата на животната средина и просторно планирање, културата, сообраќајот, транспорт и врски, земјоделството, економијата, трудот и социјалната политика и други државни органи и институции, во меѓусебна координација и соработка, ги спроведуваат задачите од членот 7 на овој закон.

Институт за јавно здравје на Република Македонија

Член 10

(1) Институт за јавно здравје на Република Македонија (во натамошниот текст: Институтот) ги врши следниве работи:

- 1) дава стручна помош на Министерството за здравство во изготвувањето на среднорочни и долгорочни планови за јавно здравје, вклучително и на програми за јавно здравје во областа на заштитата на здравјето, унапредување на здравјето, скринингот на населението и следењето и контролата на заразните и незаразните болести;
  - 2) изградува и спроведува стручни доктринарни ставови во областа на јавното здравје;
  - 3) изготвува годишни национални извештаи за релевантните аспекти на здравјето на популацијата за потребите на Министерството за здравство и предлага мерки за надминување на јавно-здравствените проблеми;
  - 4) изготвува стандарди за дејноста и ја координира, следи и проценува стручната работа на центрите за јавно здравје ;
  - 5) прибира, подготвува и анализира и води збирки на податоци согласно со Законот за евиденции во областа на здравството;
  - 6) подготвува и обезбедува програми за континуирано професионално усовршување во областа на јавното здравје за вработените во Институтот и во центрите, како и за други целни групи, во соработка со центрите и други образовни институции;
  - 7) го координира и следи спроведувањето на јавно-здравствените активности кои произлегуваат од националната програма за јавно здравје заедно со центрите;
  - 8) спроведува и координира мерки на јавно здравје во случај на епидемии и други вонредни околности на територијата на Република Македонија, во соработка со други институции;
  - 9) остварува меѓународна соработка со сродни институции во полето на јавното здравје и обезбедува податоци за здравјето до меѓународни организации согласно со закон;
  - 10) организира и спроведува истражувања во областа на јавното здравје;
  - 11) лабораториска контрола на лекови и лековити супстанции;
  - 12) мониторинг и процена на ризиците предизвикани од физички, хемиски, биолошки и радиолошки агенси во животната средина, со посебен осврт на јонизирачко и нејонизирачко зрачење;
  - 13) врши работи на референтна лабораторија и
  - 14) врши други работи на барање на Министерството за здравство согласно со закон.
- (2) Работите од ставот (1) на овој член се вршат со анализање, планирање и процена, унапредување на здравјето и превенција на болестите, истражувања во областа на јавното здравје вклучително и здравјето на мајките и децата, заразни и незаразни болести, давање на експертско-консултативна и методолошка помош, обука и едукација во областа на јавното здравје, процена на здравствениот ризик од влијание на факторите на животната средина и факторите на ризик поврзани со однесувањето и начинот на живот и со учество во спроведување на јавно-здравствени мерки во вонредни околности.
- (3) Институтот поднесува годишен извештај за работењето до Министерството за здравство.

Центри за јавно здравје

Член 11

- (1) Центрите за јавно здравје (во натамошниот текст: центар), за потребите на државата и на општините за чие подрачје се основани, ги вршат следниве работи:
- 1) утврдување и изготвување на среднорочни и долгорочни работни планови за спроведување на активностите на јавното здравје, вклучително и унапредување на здравјето, скрининг на населението, следење и контрола на заразните и незаразните болести на подрачјето што го покрива центарот. Основата на

годишните работни планови за секој центар е Националната годишна програма за јавно здравје;

2) изготвување на годишни извештаи за евалуација на здравјето на населението и предлагање мерки за надминување на јавно-здравствените проблеми на подрачјето што го покрива центарот;

3) прибирање, обработка и анализа на евиденции и збирки на податоци утврдени со закон;

4) следење, анализа и евалуација на здравствено-еколошките и санитарните услови со процена на ризик, како и предлагање на мерки за надминување на јавно-здравствените проблеми;

5) проучување и следење на хигиенските и здравствено-еколошките услови во поглед на заштитата на воздухот, безбедноста на храната и предметите за општа употреба, водата за пиење, површинските води, отпадните води и цврстите отпадни материји и друго;

6) следење на исхраната на населението, како и заболувањата и состојбите кои се последица на несоодветната исхрана и предлагање на мерки за нивно отстранување;

7) микробиолошки и физичко-хемиски лабораториски услуги, анализа и евалуација на лабораториските податоци и предлагање на мерки за надминување на јавно-здравствените проблеми;

8) следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други вонредни состојби и вршење на активна и пасивна имунизација;

9) дефинирање и спроведување на здравствена едукација за целни групи на подрачјето што го покрива;

10) спроведување на превентивни мерки на дезинфекција, дезинсекција и дератизација од јавно-здравствен интерес;

11) изготвување на оперативни планови за своето подрачје во рамките на националната стратегија за заштита на населението во случај на јавно-здравствени вонредни околности;

12) спроведување на истражувања на јавно-здравствени појави и проблеми и

13) спроведување на јавно-здравствени активности на барање на Министерството за здравство.

(2) Работите од ставот (1) на овој член се вршат преку анализа, планирање, евалуација, унапредување на здравјето, контрола и превенција на болести (заразни и незаразни болести), подготвеност за одговор при јавно-здравствени вонредни околности, процена на влијанието на животната средина врз здравјето и микробиолошки и физичко-хемиски анализи.

(3) Центарот, врз основа на одобрение од министерот за здравство, може да врши определени специјализирани активности во рамките на дејноста од ставот (1) на овој член.

(4) Центарот поднесува годишен извештај за работењето до Министерството за здравство.

Критериуми за основање на центри

Член 12

(1) Работите од членот 11 на овој закон за подрачјето на една или повеќе општини се обезбедуваат и координираат од страна на центрите.

(2) Центар може да се основа за подрачјето на една или повеќе општини со најмалку 70.000 жители, а за подрачјето на градот Скопје се основа еден центар.

Национална годишна програма за јавно здравје

Член 13

(1) Работите од членовите 10 и 11 на овој закон, Институтот и центарот ги спроведуваат и согласно со Законот за здравствената заштита и Националната годишна програма за јавно здравје (во натамошниот текст: Програмата).

(2) Програмата од ставот (1) на овој член, на предлог на Министерството за здравство, ја донесува Владата на Република Македонија.

Обезбедување на квалитет

Член 14

(1) Обезбедување на квалитетот во вршењето на работите од членовите 10 и 11 на овој закон во Институтот и центарот се врши преку изготвување и почитување на усогласени професионални стандарди и упатства, континуиран професионален развој на кадарот, акредитација на лабораториите и внатрешен надзор над стручната работа.

(2) Институтот и центрите се одговорни за обезбедување на квалитет на услугите кои ги даваат согласно со заеднички изготвени упатства. Во годишните извештаи се опишуваат постигнатите резултати за претходната година и плановите за наредната година.

(3) Институтот ги следи и проценува активностите на центрите кои се однесуваат на јавно-здравствените функции согласно со заеднички изготвен протокол од Институтот во соработка со центрите, на кој согласност дава министерот за здравство.

(4) Институтот обезбедува референтни лабораториски услуги за лабораториите на центрите за потребите на центрите.

(5) Институтот и центарот обезбедуваат услови за заеднички професионален развој за вработените за да се одржи потребното ниво на експертиза. Институтот, по потреба, учествува во спроведувањето на обуката и едукацијата во центрите.

(6) Лабораториите во Институтот и центарот се акредитираат согласно со прописите за акредитација.

Соработка со државните органи

Член 15

(1) При одговор на јавно-здравствени потреби и итности, Институтот и центрите обезбедуваат техничка и стручна помош и доставуваат податоци и информации до Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Дирекцијата за храна, потребни за одредување на мерки на правните и физичките лица, согласно со овој и друг закон.

(2) За спроведување на мерки утврдени со овој и друг закон, можат да се формираат тимови составени од претставници на Институтот и центрите, како и од Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Дирекцијата за храна.

Принципи за вршење на работите на Институтот и центрите

Член 16

Институтот и центрите вршењето на работите од членовите 10 и 11 на овој закон го засноваат врз принципите на:

1) јасно дефинирана цел на јавното здравје;

2) постапки базирани на модерни, научно проверени начела и докази;

- 3) добро насочени интервенции со вклучување на неопходниот број на лица во согласност со јавно-здравствените стандарди;
- 4) преземање на интервенции со најмало ограничување на правата и интересите на поединците во процесот на заштита на јавното здравје;
- 5) преземање на интервенции кои нема да ги дискриминираат поединците по основ на раса, пол или различно национално и социјално потекло или имотна положба, верско уверување, пол, сексуална ориентација или статус на лице со посебни потреби и
- 6) почитување на личноста на секој поединец при преземање на интервенциите.

IV. КООРДИНАЦИЈА И СОРАБОТКА

Национален совет за јавно здравје

Член 17

- (1) Владата на Република Македонија формира Национален совет за јавно здравје (во натамошниот текст: Националниот совет) како советодавно тело за прашања од областа на јавното здравје, кои се однесуваат на надлежностите на две или повеќе министерства.
- (2) Националниот совет ги проучува прашањата и политиките во областа на јавното здравје, а особено безбедноста на храната, водата, воздухот и земјиштето, изготвува мислења, иницијативи и/или предлози до надлежните субјекти за спроведување на овој и друг закон.
- (3) Националниот совет го сочинуваат претседател и 14 члена претставници од Министерството за здравство, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за образование и наука, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за локална самоуправа, Институтот и независни експерти од областа на јавното здравје.
- (4) При именувањето на членовите на Националниот совет треба да се има предвид начелото за правична и соодветна застапеност на сите заедници во Република Македонија.
- (5) Со Националниот советот претседава министерот за здравство.
- (6) Националниот совет донесува деловник за работа.

Совети за јавно здравје

Член 18

- (1) Единиците на локалната самоуправа на своето подрачје формираат совет за јавно здравје.
- (2) По исклучок од ставот (1) на овој член, две или повеќе единици на локалната самоуправа можат да формираат совет за јавно здравје, при што секоја единица ќе биде застапена со по еден член.
- (3) Советот од ставот (1) на овој член се состои од пет члена од кои четири члена се претставници на општината и еден член претставник од центарот кој го покрива подрачјето на општината од областа на јавното здравје.
- (4) Во случаите од ставот (2) на овој член вкупниот број на членови на советот може да биде поголем од пет, зависно од бројот на општините кои го формираат и во состав од непарен број на членови.
- (5) За подрачјето на градот Скопје се формира Совет за јавно здравје на градот Скопје составен од 13 члена од кои по еден претставник од општините кои влегуваат во составот на градот Скопје, два члена од Центарот за јавно здравје на градот Скопје и три члена независни експерти од областа на јавното здравје.

(6) Советите за јавно здравје ги проучуваат прашањата и политиките во областа на јавното здравје, изготвуваат мислења, даваат иницијативи и/или предлози до органите на единиците на локалната самоуправа.

(7) Членовите на советите од ставовите (2) и (3) на овој член од редот на членовите избираат претседател.

(8) Советите донесуваат деловник за својата работа.

Меѓуопштинска соработка

Член 19

(1) Единиците на локалната самоуправа можат на своето подрачје да остваруваат дополнителни активности од интерес за јавното здравје во соработка со центрите за што обезбедуваат финансиски средства од сопствени извори.

(2) Единиците на локалната самоуправа, во рамките на меѓуопштинската соработка можат да формираат заедничко работно тело, комисија, координативно или друго стручно тело заради размена на информации, искуства и координирање на соработката за определени прашања од интерес за јавното здравје за подрачјето на нивните општини, во согласност со закон.

V. ЈАВНО-ЗДРАВСТВЕНИ ВОНРЕДНИ ОКОЛНОСТИ

Јавно-здравствени вонредни околности на ниво на држава

Член 20

Во случај на јавно-здравствени вонредни околности Министерството за здравство, Институтот и центрите во соработка со другите надлежни органи и институции постапуваат согласно со овој и друг закон.

Јавно-здравствени вонредни и/или итни околности од меѓународно значење

Член 21

(1) Во случај на сомнение за појава на јавно-здравствени вонредни и/или итни околности од меѓународно значење пропишани со Меѓународниот здравствен правилник, центрите ќе го информираат Министерството за здравство и Институтот.

(2) Министерството за здравство одлучува дали јавно-здравствената вонредна и/или итна околност е од меѓународно значење, согласно со инструментите за одлучување за процена пропишани со Меѓународниот здравствен правилник, за што националната контактна точка ќе го информира Контактниот центар при Светската здравствена организација според инструментот за пријавување пропишан со Меѓународниот здравствен правилник во рок од 24 часа од извршената процена.

Национална контактна точка

Член 22

Институтот ги врши работите на национална контактна точка во функција на спроведување на здравствените мерки од Меѓународниот здравствен правилник.

Постапување во случај кога постои сомнеж за заразно заболување во авион

Член 23

(1) Капетанот на авион во меѓународен лет кој сака да слета на аеродромот, а знае или се сомнева дека еден или повеќе патници во авионот имаат знаци на заразно заболување кое може да го доведе во опасност јавното здравје, е должен да го информира контролорот на летање или операторот на аеродромот веднаш по дознавањето, а пред слетувањето.

(2) Контролорот на летање е должен веднаш да го информира операторот на аеродромот, кој го информира одговорното лице на медицинскиот тим на аеродромот.

(3) Одговорното лице на медицинскиот тим на аеродромот веднаш ги информира Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Институтот.

Општа декларација на леталото и други информации

Член 24

(1) По барање на Државниот санитарен и здравствен инспекторат капетанот на авионот кој управува со меѓународниот лет е должен да го подготви и да му го предаде здравствениот дел од Општата декларација на леталото изготвен согласно со Меѓународниот здравствен правилник.

(2) Покрај здравствениот дел од ставот (1) на овој член Државниот санитарен и здравствен инспекторат може да побара од капетанот на авионот и дополнителни информации за здравствената ситуација на лицата во авионот.

Точка на влез

Член 25

(1) Во случај на прием на известувањето од членот 23 став (1) на овој закон или пак ако на друг начин се покрене сомнеж за потенцијална опасност по јавното здравје во авионот, министерот за транспорт и врски во соработка со министерот за здравство определува на кој аеродром авионот треба да слета согласно со Меѓународниот здравствен правилник.

(2) Министерот за транспорт и врски по претходно мислење на министерот за здравство го определува аеродромот кој ќе претставува точка на влез во случаите од членот 23 на овој закон.

(3) Операторот на аеродромот од ставот (1) на овој член е должен да ги обезбеди капацитетите пропишани со Меѓународниот здравствен правилник.

Постапување на Државниот санитарен и здравствен инспекторат

Член 26

(1) Во случајот од членот 23 на овој закон, Државниот санитарен и здравствен инспекторат наредува мерки што треба да се преземат по слетувањето на авионот на аеродромот.

(2) Ако постои директна закана од епидемија на заразна болест, Државниот санитарен и здравствен инспекторат ги определува мерките што треба да се преземат во поглед на пропуштањето на екипажот и патниците од авионот.

(3) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член капетанот на авионот е должен по пристигањето да не дозволи влез или излез од авионот и/или утовар и

истовар на стока, додека не се добие дозвола од Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

(4) Капетанот на авионот, по потреба, доставува листа со имиња, адреси, пол, возраст и дестинација на патниците до Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Член 27

Државниот санитарен и здравствен инспекторат може да нареди на операторот на аеродромот да:

- 1) им даде информации на патниците да преземат мерки за спречување на инфекцијата или контаминација на багажот;
- 2) им помогне на Институтот или на Државниот санитарен и здравствен инспекторат со истрагата на појдовни или дојдовни патници и присуството на заразна болест со ризик на сериозна опасност по јавното здравје;
- 3) спроведе техничко-хигиенски мерки за спречување на контаминација, ако веќе постои востановен ризик на контаминација и
- 4) затвори згради или локации или делови од згради или локации, заради контрола на контаминацијата.

Член 28

Државниот санитарен и здравствен инспекторат може да му нареди на операторот на леталото:

- 1) да им даде информации на патниците за да преземат мерки за спречување на инфекцијата или контаминацијата на багажот;
- 2) да спроведе техничко-хигиенски мерки на леталото и неговиот товар за спречување на контаминација, ако веќе постои констатиран ризик на контаминација;
- 3) да го провери леталото и товарот за присуство на контаминација и
- 4) да го дезинфицира летало и товарот, вклучувајќи и уништување на вектори.

Патни гранични премини

Член 29

Определувањето на патни гранични премини во функција на спроведување на здравствените мерки ќе се изврши согласно со Меѓународниот здравствен правилник.

Активна и пасивна имунизација и профилакса

Член 30

(1) Активна или пасивна имунизација на лица или употребата на профилакса за добивање на меѓународно важечки сертификат согласно со Меѓународниот здравствен правилник се врши согласно со прописите за заштита на населението од заразни болести.

(2) Министерот за здравство ќе овласти здравствени установи кои можат да спроведат активна или пасивна имунизација и хемиопрофилакса за лица кои одат на меѓународни патувања.

Трошоци на операторите на аеродромите

Член 31

Операторите на аеродромите и операторите на леталата ги покриваат трошоците за спроведување на мерките од овој закон и Меѓународниот здравствен правилник.

Меѓународен здравствен правилник

Член 32

Меѓународниот здравствен правилник се објавува на веб страницата на Министерството за здравство.

VI. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Традиционална и комплементарна медицина, тетовирање, пирсинг, трајна шминка, акупунктура и активности за нега и разубавување

Член 33

(1) Правно или физичко лице може да врши работи поврзани со традиционална и комплементарна медицина активности на кожа (користење на солариуми, трајно отстранување на влакна и други активности, за нега и разубавување) или активности со кои се продира во кожата (тетовирање, пирсинг, трајна шминка и акупунктура, употреба користење на ботокс, нехируршка липосукција и користење на ласер) само ако има дозвола од Министерството за здравство.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член се издава ако се исполнети условите по однос на простор, опрема и стручен кадар.

(3) Забрането е правење на тетоважа или пирсинг, освен на уво, на лица помлади од 16 години.

(4) За лицата постари од 16, а помлади од 18 години можат да се прават тетоважи и пирсинг само со писмена согласност на родителот, односно старателот.

(5) Лицата на кои им се даваат услугите од ставот (1) на овој член задолжително претходно се информираат за можните последици.

(6) Поблиските услови и критериуми во однос на просторот, опремата и стручниот кадар за вршење на работите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот за здравство.

Одземање на дозвола за работа

Член 34

Дозволата за работа од членот 33 на овој закон може да се одземе доколку настанат промени поради кои битно се отстапува од условите утврдени во членот 35 на овој закон.

Информации за здравствените ефекти од козметичките услуги

Член 35

Министерот за здравство ги пропишува видот на информациите по однос на здравствените ефекти од услугите и начинот на давање на информациите на лицата кои ги користат услугите од членот 33 на овој закон, а имаат ризик по здравјето на корисникот на услугата.

VII. ФИНАНСИРАЊЕ НА ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ

Извори на средства

Член 36

Средства за финансирање на јавното здравје се обезбедуваат од:

- 1) Буџетот на Република Македонија;
- 2) буџетите на единиците за локалната самоуправа;
- 3) сопствени извори на приходи;
- 4) донации и
- 5) други извори на приходи утврдени со друг закон.

Распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија

Член 37

(1) Финансирањето на дејностите од јавно здравје на Институтот и центрите се врши врз основа на програмата од членот 13 на овој закон.

(2) Средствата потребни за реализација на програмата од ставот (1) на овој член се утврдуваат врз основа на критериумите по однос на потребниот простор, опрема и кадар за вршење на овие дејности, бројот на жителите, територијата, односно подрачјето кое го покрива Институтот, односно центарот и обемот на активностите што треба да се спроведат во зависност од утврдените јавно-здравствени потреби.

(3) Врз основа на критериумите од ставот (2) на овој член Владата на Република Македонија ќе ја утврди формулата за распределба на средствата за вршење на дејностите од јавно здравје за Институтот и центарот.

Контрола над наменското користење на средствата од Буџетот на Република Македонија

Член 38

Министерството за здравство го контролира наменското користење на средствата кои се распределуваат од Буџетот на Република Македонија.

Сопствени извори на приходи

Член 39

(1) Институтот може да остварува приходи од давање на услуги на физички и правни лица, доколку таквите услуги не може да се обезбедат од центрите.

(2) Центрите можат да остваруваат приходи од давање на услуги на физички и правни лица во рамките на работите од членот 11 на овој закон.

(3) Центрите на услугите од ставот (1) на овој член се утврдуваат од Институтот, односно центрите, а согласност дава министерот за здравство.

Средства од единиците на локалната самоуправа

Член 40

Средствата за финансирање на дополнителните активности од интерес за јавното здравје на подрачјата на единиците на локалната самоуправа се обезбедуваат од буџетите на единиците на локалната самоуправа.

Средства од Фондот за здравствено осигурување на Македонија

Член 41

Во случај кога Институтот и центрите вршат дијагностичко-лабораториски услуги на осигурени лица врз основа на упат, трошоците на таквите услуги ги покрива Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија.

VIII. НАДЗОР

Надзор

Член 42

(1) Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши Министерството за здравство.

(2) Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши Државниот санитарен и здравствен инспекторат согласно со закон.

IX. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 43

(1) Глоба во износ од 1.000 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) не ги обезбеди капацитетите пропишани со овој закон (член 25 став (3));

2) не постапи по наредбата согласно со членовите 27 и 28 од овој закон;

3) врши активна или пасивна имунизација на лица или употреба на профилакса без овластување (член 30);

4) врши дејност спротивно на членот 33 од овој закон и

5) прави тетоважа или пирсинг, освен на уво, на лица помлади од 16 години и/или врши тетоважи на главата, вратот, зглобовите или рацете, пирсинг на гениталиите (кај машки и женски) и пирсинг на брадавици (само кај женски) на лица постари од 16, а помлади од 18 години без писмена согласност и на родителот, односно старателот (член 33 ставови (3) и (4)).

(2) За прекршокот од ставот (1) на овој член глоба во износ од 500 до 800 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

Член 44

Глоба во износ од 500 до 800 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице, ако:

1) не постапува согласно со членот 23 од овој закон;

2) не го подготви и предаде здравствениот дел од Општата декларација на леталото изготвен согласно со Меѓународниот здравствен правилник или не достави дополнителни информации за здравствената ситуација на лицата во авионот на барање на Државниот санитарен и здравствен инспекторат (член 24);

3) дозволи влез или излез од авионот и/или утовар и истовар на стока, пред да добие дозвола од Државниот санитарен и здравствен инспекторат (член 26 став (3));

4) врши дејност спротивно на членот 33 од овој закон и

5) прави тетоважа или пирсинг, освен на уво, на лица помлади од 16 години и/или врши тетоважи на главата, вратот, зглобовите или рацете, пирсинг на гениталиите (кај машки и женски) и пирсинг на брадавици (само кај женски) на

лица постари од 16, а помлади од 18 години без писмена согласност и на родителот, односно старателот (член 33 ставови (3) и (4)).

Член 45

Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции од членовите 43 и 44 на овој закон е надлежниот суд.

Член 46

Пред поднесување на барање за прекршочна постапка, за прекршоците утврдени во овој закон, Министерството за здравство води постапка за порамнување, согласно со Законот за прекршоците.

X. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 47

Со денот на влегувањето во сила на овој закон Институтот од ЈЗУ Здравствен дом Скопје-Скопје од делот на РЕ Завод за здравствена заштита на мајки и деца ги презема вработените кои вршат јавно здравствени работи и задачи, недвижниот и подвижниот имот и други средства.

Член 48

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 49

Постојните правни и физички лица кои вршат работи од членот 33 став (1) на овој закон ќе ја усогласат својата работа со одредбите од овој закон во рок од 18 месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 50

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од членот 110 ставови 2 и 3 на Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија" број 38/91, 46/93, 55/95, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006, 5/2007, 77/2008 и 67/2009).

Член 51

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а одредбата од членот 13 на овој закон која се однесува на програмата ќе започне да се применува од 1 јануари 2011 година.